

**การบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง
ของศาลเยาวชนและครอบครัว**

วรรณศิริ ทองวรรณ

ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534 ได้บัญญัติให้ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจพิจารณาพิพากษา หรือมีคำสั่งในคดีครอบครัว ได้แก่ คดีแพ่งที่ฟ้องหรือร้องขอต่อศาล หรือกระทำการใด ๆ ในทางศาลเกี่ยวกับผู้เยาว์หรือครอบครัว แล้วแต่กรณี ซึ่งจะต้องบังคับตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในการบังคับคดีต้องดำเนินการโดยเจ้าพนักงานบังคับคดี ซึ่งศาลที่ออกหมายบังคับคดีต้องตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีเพื่อดำเนินการบังคับคดีให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล โดยหมายบังคับคดีอาจตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีให้ยึด หรืออายัดทรัพย์สิน หรือให้ส่งมอบการครอบครอง หรือให้รื้อถอนสิ่งปลูกสร้าง ขึ้นอยู่กับคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลเป็นเรื่อง ๆ ไป ในการบังคับคดีตามคำสั่งของศาลเยาวชนและครอบครัวจะเป็นคำสั่งให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาชำระค่าอุปการะเลี้ยงดู (ระหว่างสามีภริยาหรือระหว่างบิดามารดากับบุตร) ซึ่งผู้มีหน้าที่ต้องให้ (ลูกหนี้ตามคำพิพากษา) จะต้องเป็นผู้ที่ถูกบังคับคดีตามหมายบังคับคดี ซึ่งค่าอุปการะเลี้ยงดูนั้นจะเป็นค่าอุปการะเลี้ยงดูระหว่างสามีภริยาหรือระหว่างบิดามารดากับบุตร โดยสามารถเรียกจากกันได้ในเมื่อฝ่ายที่ควรได้รับอุปการะเลี้ยงดูไม่ได้รับการอุปการะเลี้ยงดู หรือได้รับการอุปการะเลี้ยงดูไม่เพียงพอแก่อัตภาพ ค่าอุปการะเลี้ยงดูนี้ศาลอาจให้เพียงใดหรือไม่ให้ก็ได้ โดยคำนึงถึงความสามารถของผู้มีหน้าที่ต้องให้ ฐานะของผู้รับและพฤติการณ์แห่งกรณี และเมื่อผู้มีส่วนได้เสียแสดงว่าพฤติการณ์ รายได้หรือฐานะของคู่กรณีได้เปลี่ยนแปลงไป ศาลจะสั่งแก้ไขในเรื่องค่าอุปการะเลี้ยงดูโดยให้เพิกถอน ลด เพิ่ม หรือกลับให้ค่าอุปการะเลี้ยงดูอีกก็ได้ ในกรณีที่ศาลไม่พิพากษาให้ค่าอุปการะเลี้ยงดู เพราะเหตุแต่เพียงอีกฝ่ายหนึ่งไม่อยู่ในฐานะที่จะให้ค่าอุปการะเลี้ยงดูได้ในขณะนั้น หากพฤติการณ์ รายได้ หรือฐานะของอีกฝ่ายหนึ่งนั้นได้เปลี่ยนแปลงไป และพฤติการณ์ รายได้หรือฐานะของผู้เรียกร้องอยู่ในสภาพที่ควรได้รับค่าอุปการะเลี้ยงดู ผู้เรียกร้องอาจร้องขอให้ศาลเปลี่ยนแปลงคำสั่งในคดีนั้นใหม่ได้ ซึ่งค่าอุปการะเลี้ยงดูนั้นให้ชำระเป็นเงินโดยวิธีชำระเป็นครั้งคราวตามกำหนด เว้นแต่คู่กรณีจะตกลงกันให้ชำระเป็นอย่างอื่นหรือโดยวิธีอื่น ถ้าไม่มีการตกลงกันและมีเหตุพิเศษเมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอ และศาลเห็นสมควรจะกำหนดให้ค่าอุปการะเลี้ยงดูเป็นอย่างอื่น หรือโดยวิธีอื่น โดยจะให้ชำระเป็นเงินด้วยหรือไม่ก็ได้ และในกรณีขอค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรจะกำหนดให้บุตรได้รับการอุปการะเลี้ยงดูโดยประการใด ๆ นอกจากที่คู่กรณีตกลงกัน หรือนอกจากที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอก็ได้ เช่น ให้ไปอยู่ในสถานศึกษาหรือวิชาชีพ โดยให้ผู้ที่มิหน้าที่ต้องชำระค่าอุปการะเลี้ยงดู

ออกค่าใช้จ่ายในการนี้ ซึ่งเมื่อศาลเยาวชนและครอบครัวออกหมายบังคับคดีแจ้งมายังเจ้าพนักงานบังคับคดีแล้ว เจ้าพนักงานบังคับคดีจะดำเนินการขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการบังคับคดีให้โดยวิธีการบังคับคดีที่ปฏิบัติกันจะเป็นการขออายัดสิทธิเรียกร้องอันเป็นเงินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา เช่น การอายัดเงินเดือน ค่าจ้าง และเงินอื่น ๆ การอายัดเงินฝากในธนาคาร เป็นต้น การอายัดสิทธิเรียกร้องขอให้ชำระเงินจำนวนหนึ่ง หรือที่เรียกว่า “การอายัดเงิน” จะเป็นกรณีที่เจ้าพนักงานบังคับคดีสั่งห้ามบุคคลภายนอกที่ต้องส่งมอบเงินหรือทรัพย์สินแก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษา แต่ให้ส่งมอบเงินหรือทรัพย์สินแก่เจ้าพนักงานบังคับคดี ณ เวลา หรือภายในเวลาที่กำหนดไว้ในคำสั่ง โดยอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 282 (3) มาตรา 310 ทวิ มาตรา 311 ซึ่งการอายัดสิทธิเรียกร้องดังกล่าว ตามปกติเจ้าพนักงานบังคับคดีจะไม่สามารถอายัดเงินเดือน ค่าจ้าง บำนาญ บำเหน็จ เบี้ยหวัดหรือรายได้อื่นในลักษณะเดียวกันของข้าราชการหรือลูกจ้างในหน่วยราชการได้ เนื่องจากเงินดังกล่าวไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 286 (2) แต่เนื่องจากคดีของศาลเยาวชนและครอบครัวได้มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นการเฉพาะตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534 หมวด 10 การพิจารณาพิพากษาคดีครอบครัว มาตรา 114 ความว่า “ในการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลเพื่อชำระค่าอุปการะเลี้ยงดูหรือค่าเลี้ยงชีพนั้น สิทธิเรียกร้องเป็นเงินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ตามมาตรา 286 (1) (2) และ (3) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งให้อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดีเป็นจำนวนตามที่ศาลเห็นสมควร ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงฐานะในทางครอบครัวของลูกหนี้ตามคำพิพากษา จำนวนบุตร และผู้สืบสันดานซึ่งอยู่ในความอุปการะของลูกหนี้ตามคำพิพากษาคด้วย”

การอายัดเงิน ซึ่งเป็นค่าอุปการะเลี้ยงดู หรือค่าเลี้ยงชีพในคดีของศาลเยาวชนและครอบครัว เจ้าพนักงานบังคับคดีจะกำหนดจำนวนเงินที่อายัดตามคำสั่งศาลอย่างเคร่งครัด ซึ่งลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่สามารถร้องขอให้ลดจำนวนเงินที่อายัดต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีได้ เนื่องจากร่างในการกำหนดค่าอุปการะเลี้ยงดูนั้นเป็นอำนาจของศาลที่จะพิจารณาจากฐานะทางครอบครัวของลูกหนี้ตามคำพิพากษา และผู้สืบสันดานซึ่งอยู่ในความอุปการะของลูกหนี้ตามคำพิพากษาคด้วย ดังนั้นหากลูกหนี้ตามคำพิพากษาในคดีของศาลเยาวชนและครอบครัวประสงค์จะขอลดจำนวนเงินที่ถูกอายัดจะต้องยื่นคำร้องต่อศาล พร้อมแสดงเหตุผลและความจำเป็น ซึ่งศาลเท่านั้นจะเป็นผู้พิจารณา เมื่อเทียบกับในคดีทั่ว ๆ ไป เจ้าพนักงานบังคับคดีออกหนังสืออายัด หรือออกคำสั่งอายัดสิทธิเรียกร้องที่ระบุไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ตามมาตรา 286 (1) และ (3) เช่น เงินเดือน หรือค่าจ้าง เบี้ยเลี้ยงชีพ เงินรายได้ต่าง ๆ ของลูกหนี้ตามคำพิพากษา เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจกำหนดจำนวนเงินที่อายัดได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 286 วรรค 2 วรรค 3

หากลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือผู้แทนยื่นคำร้องขอลดการอายัดเงิน เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีพิจารณา เหตุผลความจำเป็น พร้อมหลักฐานประกอบการพิจารณาภายใต้หลักกฎหมายของมาตรา 286 วรรค 2 หากเจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นว่ามิเหตุอันควรก็จะมีคำสั่งลดการอายัดให้ หากจำเลยขอลดอายัดเป็น จำนวนมาก (เกินกว่าร้อยละ 50 ของจำนวนที่แจ้งอายัด) และไม่มีเหตุอันสมควร เจ้าพนักงาน บังคับคดีจะสอบถามเจ้าหนี้ (โจทก์) ก่อนว่าจะคัดค้านหรือไม่ โดยให้แถลงต่อเจ้าพนักงานบังคับคดี ภายในกำหนด หากเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา หรือผู้แทนแถลงไม่คัดค้าน เจ้าพนักงานบังคับคดีจะ พิจารณาลดอายัดตามความประสงค์ของจำเลย หากเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาหรือผู้แทนไม่มาแถลง ภายในเวลาที่กำหนด เจ้าพนักงานบังคับคดีก็จะพิจารณาว่าสมควรจะลดอายัดให้หรือไม่เพียงใด แล้วพิจารณามีคำสั่งลดอายัดให้ต่อไป หากเจ้าพนักงานบังคับคดีพิจารณาเห็นว่าไม่มีเหตุสมควรลด อายัดจะมีคำสั่งยกคำร้อง และหากเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ลูกหนี้ตามคำพิพากษา หรือบุคคลภายนอก ผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีไม่เห็นด้วยกับจำนวนเงินที่เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดในการอายัดหรือ ลดการอายัด บุคคลดังกล่าวอาจยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้ศาลกำหนดจำนวนเงินใหม่ได้ ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 286 วรรค 3-4

ดังนั้น ในส่วนของการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลเยาวชนและครอบครัว เจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์ ซึ่งได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาล เยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว และประกอบด้วยหลักเกณฑ์ตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยคำอุปการะเลี้ยงดู ซึ่งจะมีหลักเกณฑ์ในส่วนของ การบังคับคดี กำหนดไว้เป็นการเฉพาะ

